

omenjeno bolehanje, bi bil pa previdil, da ni pomagalo zagovarjanje, ampak le zdrava volovska natura.

Potem sem moža prašal, če se ne boji greha, da verjame take vraže. Pa mi odgovori: „Kaj se bom greha bal? Stari Gabrovec zagovarja le v imenu svete Trojice in v imenu nekaj svetnikov. Če Bog ne pomaga, kdo pa bo? Če pomaga, je prav, če pa ne, pa jez tudi ne morem. Pravijo pa tudi, da sicer pomaga tudi prazna reč, če ima človek le res terdno vero, da pomaga“.

Tako je zagovarjal mož, ki terdi, da ne verjame nobene vraže, svojo vražjo vero in tolažil lastno vest.

Gada, nevarne živali, ki je v stanu, družim živalim v malo trenutkih izpihati luč življenja, se derži življenje, da je kaj. V žganji živi več kot dve uri. Če se dene pod zvon zračne sisalke, in če se mu izpod zvona zrak izserka, živi vendar celi dan v tacem prostoru, kjer ni zraka in kjer druge živali kar hipoma poginejo. Tobakov sok ga pa kmalo konča, pruska kislina pa kar h krati, gotovo tudi kloroform in éter.

Pozimi se spravi gad v zidovje, groblje, med listje in mahovje, v votle drevesa ali v mišje luknje več čevljev globoko v tla, in spi, pa ne terdno. Od spomladi naprej pa živita on in ona navadno skupaj. Poleti se trikrat leví in ona verže kake 3 mesce po pohodu, mesca julija ali avgusta 10 do 25 živih mladih, ki so 6 do 7 palcov dolgi in ki so že pri rojstvu oboroženi z nevarnimi strupenimi zobmi. Čez 7 let so doraščeni. Teh sedem let se redijo od červov, gašarc itd.

Nekdaj so rabili gadovo mast za zdravilo, in poznam živinskega zdravnika, ki marsikako živinsko bolezen „cajta“ s kadilom z gadovo mastjo — ali saj pravi, da jo ozdravi, meni se pa zdi, da kjer gadova mast pomaga, bi živina ozdravela tudi brez nje. (Konec drugi pot).

Mlačnim rojakom v prevdarek.

Sedanjega časa klic je: omikajte vse ljudstvo, požlahnite mu čutstva, razbistrite mu um, podučite ga, razsnujte mu po pametni poti vse dušne moči, ker edino omika ga more peljati do blagovitosti, do sreče. — Omika vsega ljudstva torej (ne samo nekterih verst ali stanov, kakor je bivalo nekdanj) velja po sedanjih zapopadkih za najplemenitejši cilj in konec, za kterelega naj se poganja kakor državno vladarstvo tako tudi vsak resnični ljudomil. — Kdor čerti ljudsko omiko, sovražnik je veka sedanjega, sovražnik je človeštva in uma po Bogu prejetega.

Do splošne omike pa vemo vsi, da pelje samo ena in edina pot, namreč poduk, živi poduk z besedo in v djanji. Brez vzrejanja in podučevanja ni nikakoršne omike, ni nikake dušne razsnove.

Vsak človek tedaj, vsak narod, vsak vladavec, ki v resnici ljudske omike išče in želi, mora prijati za ta edini pomoček, namreč za poduk. — Kdor se ustavlja podučevanju ljudstva, gotovo ni in biti ne more prijatelj ljudske omike, naj se še tako roti in pridušja, da je!

Zdrava pamet pa in skušnja tisočletna učite, da se posamni ljudje in tako tudi narodi ne morejo omikavati in podučevati kakor z razumljivo materno besedo. V nerazumljivem jeziku se še nikdo ni naučil ničesar; kajti nerazumljiv jezik in pa nikakoršen jezik je eno. Po jeziku, po govoricu pa se človek loči od živine néme. — Omika, podučenje, izobraženje narodov se ne dá doseči kakor v lastnem narodnem jeziku, in kdor si v resnici želi ljudske omike, mora tudi želeti in podpirati narodni poduk. Kdor je zoper podučevanje v narodnem jeziku, sovražnik je ljudstva in njegove občne omike!

Da je pa mogoče, ljudstvo v njegovem jeziku učiti in omikavati, neogibna je potreba, da je ta njegov jezik tudi za to, to je, da je po pravilih slovnice uglajen in za djansko življenje razsnovan, da je pravilen in besednat.

Takošen pa — to nam pamet kaže in skušnja izpričuje — ne more biti nikak jezik, če se mu ne dá primeren prostor, v katerem se smé svobodno gibati, prostor, ki obsega vsaj vsakdanje življenje naroda, — in pa poleg tega še, če ga vlada saj nekoliko ne podpira.

Nikoli se še ni jezik ugladil in na neko višo stopnjo povzdignil brez učenih, ki so v njem učili in pisali, brez gosposk, ki so v njem postave zverševale, pravico sodile in z ljudstvom opravila obravnavale, brez duhovnov, ki so v njem besedo Božjo razkladali, in zadnjič brez dobrotne podpore državnega vladarstva, brez brambe državnih postav.

Jezik tacega naroda, kteremu se tu naštetje opravila godé v drugem, tujem jeziku, ostane neotesan in sirov, in z jezikom tudi narod sam, kajti v jeziku se tako rekoč odsvita ali kakor v zerkalu odbija podoba narodnega duha. Sirovi so bili ogerski narodi, dokler je vladala latinščina, sirovi so narodi po Turčii razsejani itd. Kakoršen jezik, takošen narod in ni ga na svetu omikanega naroda, ki bi imel neuglajen, terd in rod jezik, in tako tudi narobe. — Omikanega naroda torej ne more biti brez razvitega in uglajenega jezika, jezik pa se ne more razsnovati in ugladiti, če se mu raba in veljava v narodnem življenji, namreč ne le domá, ampak tudi v občini, v šoli in cerkvi, pred gospósko in sodbo krati. — Torej, kdor hoče pravo ljudsko omiko, mora prizadevati si zato, da se ljudstvu jezik razvije in ugladi, mora tedaj jeziku dati neprikrajšano veljavo ne samo domá, ampak tudi v občini, v cerkvi, šoli in pred gospósko. Kdor hoče narodni jezik pregnati od tod, ali ondi veljavo kratiti mu, ta krati ljudstvu samemu življenje! Kdor zahteva, da bi ljudstvo v tujem jeziku molitve opravljalo, besedo Božjo poslušalo, po šolah učilo se, s sodnikom in postavljencom gosposke sploh opravilo imelo, postave in ukaze prejemalo, — ta ni prijatelj občne omike in narodne sreče, — nikoli ne bo dosegel omike in izobraženja vsega ljudstva, in takošnih naj se narod boji kakor strupene kače, ker oni so — hoté ali ne hoté — najhujši njegovi sovražniki!

Naj se vzdigne kdo, naj preterga če more samo en klep iz tega ravno razvitega lanca! Če pa ne more, naj spozná in spoštuje neomajljivo podlago, na kateri presveto rodoljubje stoji!

Sedanja doba je silno imenitna tudi za slovenski narod in njega pravice. Ne samo očitno nasprotovanje, že samo mlačno deržanje in molčanje je greh slednjemu, kateri bi po svojem stanu izobraženju lahko pripomogel k temu, da rečene pravice obveljajo.

Slovinci, Nemci pa Avstrija.

(Dalje.)

Pa to neslano potujčevanje je pri nas čisto nepotrebno in pregrešno, prvič že zato, ker naša lipa ima tako krepke koreninice in žilice, da se ne dá tako lahko metamorfozirati in pohrastiti. Tisuč let in še več se je naš narod branil, pa se bo še, če bo treba; zakaj njemu je slovenščina tako prirastla, da je ne dá tako hitro iz rok, kakor naši severni slovenski bratje, ktere je nemška kultura v kratkem času požerla in zadavila. Sedaj so oni taki polutani, da ne marajo za-nje ne Nemci ne Slovenci. Razun tega pa, da bi se germaniziranje slovenskega ljudstva težko težko izpeljati dalo, je to delo povse nepotrebno drugič tudi za to, ker lipa, ako se lepo razraste, je sama na sebi tako krasna, da se hrasta malo vstraši, da je lé tuji elementi ne tlačijo. Ali tlačili so jo in jo še tlačijo, in to je krivo bilo, da se nam ni mila naša slovenščina visoko povzdignila in lepo razcevela; naši protivniki so vès redivni sok iz nje izvlekli in tako njeno rast zavirali. Ž njimi je potegnulo tudi dosti domačih največ za — ljubega kruhka voljo! Onda, Bogme, ni čuda, da je naša siromašna lipa hirala in